

EVROPSKÝ
ÚČETNÍ DVŮR

Projev
13. října 2022

Projev předsedy Evropského účetního dvora Tonyho Murphyho

Představení výroční zprávy EÚD za rok 2021

Výbor pro rozpočtovou kontrolu Evropského parlamentu

13. října 2022

V případě rozdílů platí mluvený text.

Vážená paní předsedkyně,

vážené poslankyně, vážení poslanci,

vážený pane komisaři,

[vážený zástupce předsednictví Rady],

je pro mě ctí být zde poprvé s Vámi jako **nově zvolený předseda** Evropského účetního dvora (EÚD).

Nejprve bych chtěl krátce říci několik **slov o sobě**. Jsem **auditor** s více než čtyřicetiletou zkušeností v auditu veřejného sektoru na vnitrostátní i evropské úrovni – v irské nejvyšší kontrolní instituci, Evropské komisi a EÚD. V EÚD pracuji více než deset let v různých funkcích a senátech a v roce 2018 jsem se stal členem EÚD.

Jako předseda se zaměřím na pokračování podpory, kterou poskytujeme tomuto **výboru**, v podobě informací, které potřebujete k tomu, abyste mohli plnit svoji úlohu a zlepšovat **vyvozování odpovědnosti a transparentnost** všech opatření EU v zájmu našich občanů.

Avšak dnes před Vámi stojím také ve své předchozí funkci **člena zodpovědného za naši výroční zprávu** za rok 2021.

V této funkci jsem se v uplynulých letech setkal a spolupracoval s mnohými z Vás, **těsnou a konstruktivní spoluprací** mezi našimi orgány tedy znám z přímé zkušenosti. Velmi se těším na to, že se budu setkávat a spolupracovat s **Vámi všemi** a že budeme prohlubovat naši plodnou spolupráci.

Výroční zpráva je naším **hlavním výstupem** a její vypracování vyžaduje **společné úsilí**. Výroční zpráva, kterou Vám dnes představuji, by neexistovala bez intenzivní **týmové práce a úsilí** a rád bych této příležitosti využil k tomu, abych poděkoval mnoha **auditorům a pracovníkům podpory**, kteří se na ní podíleli ve všech fázích kontrolní činnosti, dále **členům** zodpovědným za jednotlivé kapitoly a celému našemu **kolegiu**.

Výroční zprávu zveřejňujeme za **okolností**, které se od loňských výrazně **liší**. Nejprve jsme se všichni usilovně snažili poskytovat účinné služby navzdory provozním problémům plynoucím z **krize** způsobené onemocněním **COVID-19** a nyní se musíme vyrovnávat s **útočnou válkou Ruska** proti Ukrajině. Její celosvětové důsledky a šířící se **energetická krize** přináší pro nás všechny nové výzvy.

Řádné a účinné řízení financí EU je důležitější než kdykoliv dříve. Znamená to zároveň **více odpovědnosti** jak pro Komisi, tak pro členské státy, ale i pro nás na Evropském účetním dvoře.

Jaká jsou hlavní zjištění z práce na výroční zprávě za rok 2021?

Stejně jako v předchozích letech jsme o **účetní závěrce EU** přijali čistý výrok – není zatížena významnými (materiálními) nesprávnostmi.

U **příjmů** jsme zjistili, že celková míra chyb není **významná** (materiální). Nalezli jsme však určité přetrvávající nedostatky v kontrolách týkajících se tzv. tradičních vlastních zdrojů v některých členských státech a v některých souvisejících procesech v Komisi.

Ve výroční zprávě za rozpočtový rok 2021 se poprvé kromě rozpočtových zdrojů schválených ve **VFR** zabýváme i iniciativou *Next Generation European Union (NGEU)* a zejména **Nástrojem pro oživení a odolnost**.

Z tohoto důvodu poprvé předkládáme **dva samostatné výroky** o legalitě a správnosti výdajů za rok 2021: jeden o **výdajích z rozpočtu EU** a druhý o **výdajích z Nástroje pro oživení a odolnost**.

Dva samostatné výroky předkládáme proto, abychom **rozlišili** mezi rozpočtovými výdaji podle víceletého finančního rámce (VFR) a výdaji z Nástroje pro oživení a odolnost. Nástroj pro oživení a odolnost je **dočasný nástroj financovaný vydáváním dluhopisů**, avšak nejdůležitější je, že je založen na **jiném modelu provádění**. Na rozdíl od výdajů z rozpočtu EU, které se zakládají na **úhradě způsobilých nákladů nebo souladu s podmínkami** stanovenými v unijních nebo vnitrostátních předpisech, je v rámci Nástroje pro oživení a odolnost platba podmíněna **uspokojivým pokrokem v dosahování předem stanovených milníků nebo cílů**.

Nejprve bych promluvil o našem výroku a zjištěních o **výdajích z rozpočtu EU**:

Na základě reprezentativního vzorku 740 operací jsme zjistili, že celková míra nesprávností se od minulého roku **zvýšila** a v roce 2021 dosáhla 3,0 % (z 2,7 % v letech 2020 a 2019).

Vzhledem k rozšíření problémů, které jsme odhalili (tj. rozsáhlému dopadu chyb), jsme třetí rok za sebou **vydali záporný výrok**.

Naše zjištění znovu potvrzují naše dřívější hodnocení, že na míru chyb má dopad **způsob, jakým jsou prostředky vypláceny**, tj. zda jsou vypláceny jako **náhrada vzniklých nákladů**, nebo na základě **nároku**.

U **výdajů s vysokým rizikem**, které tvoří jasnou **většinu** (63%) našeho kontrolovaného základního souboru, odhadujeme míru chyb na 4,7 %. Hovoříme zde hlavně o soudržnosti, ale též o dalších politikách EU, včetně „Jednotného trhu“, „Migrace“, „Bezpečnosti“, „Sousedství“ a částí „Přírodních zdrojů“.

U **výdajů s nízkým rizikem** jsme dospěli k závěru, že míra chyb byla **nižší než práh významnosti (materiality)** ve výši 2 %. Sem patří výdaje založené na nárocích, jako je přímá podpora zemědělců, granty programu Erasmus pro studenty a důchody úředníků EU.

Podíváme-li se na chvíli blíže na jednotlivé okruhy (a začneme „**Soudržností**“), vidíme typické chyby, jako jsou nezpůsobilé náklady, chybějící základní dokumentace, nedodržování pravidel jednotného trhu a státní podpory a porušování pravidel pro zadávání veřejných zakázek.

Míru chyb u tohoto okruhu odhadujeme **na 3,6 %** (3,5 % v roce 2020).

Rád bych Vám, vážená paní předsedkyně, předložil několik **konkrétních příkladů chyb**, které jsme zjistili, aby bylo zřejmější, o čem hovořím:

- jeden kontrolovaný program obsahoval náklady partnerů usazených v **nesprávné zeměpisné oblasti**. Tyto náklady byly nezpůsobilé,
- v jiném případě jsme zjistili, že čtvrtina **účastníků sociálního programu**, který byl určen osobám, které nebyly zaměstnané ani se neúčastnily vzdělávání nebo odborné přípravy, byla ve skutečnosti **zaměstnaná**.

Důležitou součástí naší práce v oblasti soudržnosti, o níž vím, že se o ni **obzvláště zajímá** také tento výbor, je činnost **vnitrostátních auditních orgánů**. Od roku 2017 posuzujeme činnost **těchto auditních orgánů** prostřednictvím testování detailních údajů. Z našich auditů za posledních pět let vyplývá, že činnost těchto auditních orgánů ještě dostatečně **nevyrovnává vysoké riziko chyb** v této oblasti a v současné době **omezuje rozsah, v jakém se můžeme** na jejich práci **spoléhat**.

Vážená paní předsedkyně, je také třeba poukázat na **pozitivní příklady**, s nimiž se setkáváme. Zde bych rád vyzdvihl, že v jednom členském státě jsme zjistili, že vnitrostátní **auditní orgán** poskytl podporu a poradenství, jak by mohl řídicí orgán zlepšit svá zadávací řízení.

Nyní přejdu k „**Přírodním zdrojům**“: při zohlednění všech dostupných informací jsme zjistili, že celkově se míra chyb **blíží** prahu významnosti (materiality).

U výdajových oblastí označených jako **vysoce rizikové** (rozvoj venkova, tržní opatření a další oblasti mimo SZP), tj. přibližně u třetiny tohoto okruhu VFR, z našich výsledků plyne, že míra chyb je významná (materiální), přičemž hlavním zdroji chyb jsou nezpůsobilí příjemci, administrativní chyby a neplnění environmentálních závazků.

Několik příkladů chyb zjištěných v této výdajové oblasti:

- odhalili jsme několik případů **drůbežáren**, které podaly více než jednu žádost. Ve většině případů se jednalo o to, že manželé samostatně požádali o maximální podporu a uvedli, že by měli být považováni za samostatné zemědělce, i když se jejich zvířata nacházejí ve stejných budovách,
- při kontrole zemědělského podniku pomocí družicových snímků jsme zjistili, že výkaz zemědělce neodpovídal **skutečně provedené zemědělské činnosti**. Více než polovinu příslušné platby jsme tedy považovali za chybu.

U této oblasti politiky bych rád upozornil na **přínos**, který mohou mít **kontroly prostřednictvím sledování**. Tyto kontroly vycházejí z družicových snímků, jimiž lze na vnitrostátní úrovni prověřovat dodržování určitých předpisů EU, například u žádostí o podporu na plochu. Za rok 2021 jsme zkoumali využívání družic italskými a španělskými orgány a Komisi jsme doporučili, aby dále podporovala jejich využívání v členských státech, neboť tyto kontroly se v současnosti vztahují pouze na 13 % plochy spadající pod režimy přímé podpory.

U okruhu „**Jednotný trh, inovace a digitální agenda**“ jsme zjistili zvýšení významné (materiální) míry chyb z 3,9 % v roce 2020 na **4,4 % v roce 2021**. Hlavním zdrojem chyb jsou nadále výdaje na výzkum (hlavně program Horizont 2020), zejména nezpůsobilé náklady, jako jsou osobní náklady.

Několik **příkladů** takových chyb:

- při kontrole jednoho podniku v kategorii malých a středních podniků jsme nenalezli **žádné časové záznamy** u dvou zaměstnanců a jiní vykázali odpracované hodiny, zatímco byli na dovolené. Téměř polovina kontrolovaných hodin byla nezpůsobilá,
- v případě jiného projektu jsme zjistili, že výzkumný pracovník ve skutečnosti neměl **požadovanou akademickou kvalifikaci**, aby měl nárok na **stipendium z programu Marie Skłodowska-Curie**. Všechny související náklady tak byly nezpůsobilé.

V oblasti „**Migrace, správa hranic, bezpečnost a obrana**“ jsme našli chyby v téměř třetině prověřovaných operací:

- zjistili jsme, že jeden projekt týkající se vnitřní bezpečnosti nevedl k pořízení **zamýšlených terénních vozidel pro policii** a neměli jsme jistotu, že skutečně pořízená vozidla byla využívána k zamýšleným účelům,
- zjistili jsme chyby v **zadávacím řízení na zajištění ubytování pro žadatele o azyl** a také různé problémy s následnými smlouvami, které byly uzavřeny s určitými hotely. Tyto chyby neodhalily ani vnitrostátní orgány, ani Komise.

Pokud se jedná o okruh „**Sousedství a svět**“, nejčastěji zjištěné chyby se týkaly výdajů, které nevznikly, chybějících základních dokumentů, nezpůsobilých nákladů a porušování pravidel pro zadávání veřejných zakázek. Chyby obsahovala téměř polovina kontrolovaných operací. **Navzdory omezené velikosti vzorku naše výsledky potvrzují, že riziko chyb v tomto okruhu je vysoké.** Měl bych dodat, že přes snahu Komise poskytovat nám součinnost jen obtížně získáváme určitou **dokumentaci od některých mezinárodních organizací**, které za provádění programů EU zodpovídají.

Na závěr se budu zabývat okruhem „**Správa**“. Stejně jako v předchozích letech nebyla míra chyb podle našeho odhadu významná (materiální). **Dvě z pěti chyb**, které jsme vyčíslili, se týkají Parlamentu, jedna Komise a dvě ESVČ.

Dámy a pánové, nyní pohovořím o auditu **výdajů z Nástroje pro oživení a odolnost**:

Jedná se letos o **novinku** v naší výroční zprávě a Nástroji pro oživení a odolnost budeme během doby jeho fungování věnovat samostatnou zprávu.

Nástroj pro oživení a odolnost je založen na **odlišném způsobu provádění** než výdaje z rozpočtu EU podle VFR, přičemž důraz je kladen na dosažení **milníků a cílů**, a nikoli na náhradu vzniklých nákladů.

Ve svém auditu pro účely prohlášení o věrohodnosti se tudíž soustředíme na to, zda **Komise** shromáždila dostatečné a vhodné důkazní informace dokládající její **posouzení**, že milníky byly uspokojivě splněny. Dodržování jiných **unijních a vnitrostátních předpisů** součástí **posouzení** legality a správnosti plateb z Nástroje pro oživení a odolnost **prováděné Komisí** není, a tudíž se na ně náš výrok nevztahuje. Na tento aspekt se zaměříme samostatně v budoucích auditech, až Komise dokončí příslušnou práci a my ji budeme moci posoudit. Kromě toho neposuzujeme **účinnost jednotlivých reforem** obsažených v milnících. To by bylo téma budoucích samostatných zvláštních zpráv, v nichž bychom tuto účinnost mohli posuzovat.

V **kontrolovaném základním souboru Nástroje pro oživení a odolnost** byla v roce 2021 jediná platba ve výši 11,5 miliardy EUR ve prospěch Španělska, vyplacená když členský stát oznámil splnění 52 **milníků**, které se všechny týkaly reforem.

Zjistili jsme, že **jeden z milníků** (týkající se **reformy daně z příjmu právnických osob**, a zejména zavedení opatření „zajišťujících minimální sazbu ve výši 15 % pro daňové poplatníky“) nebyl uspokojivě splněn. Podle našeho názoru **nebyl dopad významný (materiální)**. Dále jsme konstatovali, že Komise dosud nestanovila **způsob, jak vyčíslit dopad milníku či cíle, který nebyl splněn**, tj. jaká částka by měla v důsledku toho být pozastavena.

Komisi jsme předložili další **doporučení** týkající se posuzování milníků, především v souvislosti s dokumentací její práce a kritérii pro posuzování milníků.

Dámy a pánové,

dosud jsme se zabývali tím, zda jsou výdaje EU v **souladu** s předpisy. Avšak další oblastí, kterou zkoumáme, je **čerpání** prostředků, a tato **oblast** pravidelně **vyvolává znepokojení**. Tento stav se v roce 2021 nezměnil.

Zbývající závazky na konci roku 2021 dosahovaly celkové částky 341,6 miliardy EUR oproti 303,2 miliardy EUR minulý rok. Tato částka však poprvé zahrnuje zbývající závazky související s Nástrojem pro oživení a odolnost ve výši téměř 90 miliard EUR. Bez této částky se zbývající závazky oproti minulému roku snížily, hlavně v důsledku zpožděného čerpání prostředků ve sdíleném řízení ve VFR na období 2021–2027.

Informace poskytujeme také ve zprávě o expozici rozpočtu EU vůči případným **závazkům** v budoucnosti. Tato expozice se v roce 2021 takřka zdvojnásobila na 277,9 miliardy EUR. Důvodem bylo zejména vydání dluhopisů ve výši 91 miliard EUR na financování balíčku NGEU a zvýšení finanční pomoci o 50,2 miliardy EUR na pomoc členským státům při ochraně pracovních míst a pracovníků postižených pandemií (SURE).

Z **horizontálního pohledu** informujeme o otázkách, které se týkají výroční **zprávy** Komise o řízení a **výkonnosti rozpočtu EU**, o níž budete ještě dnes jednat. Letos jsme konstatovali, že omezení v následných kontrolách v různých oblastech politiky mají dopad na spolehlivost **hodnocení rizik provedeného Komisí** a její klasifikaci **výdajů s vysokým a nízkým rizikem**. Informujeme též o prezentaci **finančních oprav** nesprávných výdajů (5,6 miliardy EUR) a máme za to, že jejich prezentace může vést k nedorozumění. V neposlední řadě v souvislosti s oznámením Komise zaslaným Maďarsku podle **nařízení o podmíněnosti** konstatujeme, že zpráva o řízení a výkonnosti neobsahuje podrobnosti o tomto oznámení ani o tom, jak může ovlivnit správnost dotčených výdajů. Mezitím Komise navrhla Radě opatření na ochranu rozpočtu a poskytla další informace, které Vám jsou známy a v nichž upozornila na řadu problémů, včetně systému zadávání veřejných zakázek a prevence a nápravy střetu zájmů.

A konečně, úřadu OLAF jsme nahlásili 15 případů podezření z podvodu, které jsme v průběhu naší auditní činnosti v roce 2021 zjistili (2020: šest případů), a úřad OLAF na jejich základě dosud zahájil pět vyšetřování. Jak s EPPO, tak s úřadem OLAF jsme uzavřeli pracovní ujednání a od letošního roku předáváme případy podezření z podvodu souběžně oběma, je-li to možné. Kromě jednotlivých případů, v nichž můžeme mít podezření, se Účetní dvůr tomuto důležitému tématu věnuje v samostatných zvláštních zprávách, například o rizicích podvodů s dopadem na společnou zemědělskou politiku (14/2022), zařazování hospodářských subjektů na černou listinu (11/2022) a střetu zájmů v rámci sdíleného řízení (připravuje se na první čtvrtletí 2023).

Vážená paní předsedkyně, vážení poslanci,

Naše výroční zpráva obsahuje **další podrobné informace a zjištění**, o nichž bych se také rád zmínil, avšak můj čas je omezený. Chtěl bych Vás proto na závěr odkázat na text naší **výroční zprávy**, případně dokumentu **Audit EU 2021 ve zkratce**, které jste všichni obdrželi.

Na konec bych chtěl uvést, že z našich zjištění za rok 2021 vyplývá, že musíme **zachovat bdělost a na všech úrovních musíme účinně kontrolovat**, jak se peněžní prostředky vynakládají a zda se dosahuje zamýšlených výsledků.

Žijeme ve světě, který se mění **nebývalou rychlostí** a to pro EU přináší výzvy. Výdaje v EU se mají v následujících letech dvojnásobně zvýšit, a proto mají Komise i členské státy **nesmírnou zodpovědnost** za to, aby finance EU byly řízeny řádně a efektivně.

Na závěr bych rád při této příležitosti **poděkoval Komisaři** za spolupráci jeho orgánu během uplynulého roku. Někdy se mohou naše názory na konkrétní body lišit, avšak společně oba v rámci své působnosti usilujeme o to, aby se rozpočet EU dobře využíval.

Děkuji Vám za **pozornost** a nyní rád zodpovím Vaše **dotazy**.